herpy

PILGIFTSGRODOR

Cauca Poison Frog

Andinobates bombetes

Andinobates bombetes är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på 17-19 mm från molnskogarna i Colombias Anderna. Den är svart till mörkbrun med röda eller orange teckningar på framkroppen och är beroende av vattenfyllda bromelior. Arten är sårbar i naturen, och det finns bara lite kunskap om skötseln.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Ranitomeya bombetes; Dendrobates bombetes; Minyobates bombetes*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**17-19 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Marklevande**
Biotop	**Bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 50 × 60 cm** L × B × H för 5 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt** Fergusonzon 1
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**1-2**
Kläckning	**16-24 dagar**
Larvtid	**108-112 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Andinobates bombetes är en av de minsta pilgiftsgrodorna: hanen mäter omkring 18 mm och honan omkring 19 mm från nos till kloak. Grundfärgen är svart eller mörkbrun. Från nosen och en bit ner över ryggen löper röda eller orange teckningar, och huvudet har en röd eller orange fläck. Sidorna är svarta med gula eller gulgröna fläckar, frambenen har samma färg som teckningen på ryggen, och undersidan är svart med gröna, gula eller blågröna teckningar som skiljer sig från djur till djur. Ögonen är så mörkbruna att pupillen knappt syns.

Arten beskrevs 1980 av Charles Myers och John Daly som *Dendrobates bombetes* och har sedan stått i *Minyobates* och *Ranitomeya*. Den är typart för släktet *Andinobates*, som skiljer sig från *Ranitomeya* genom att den 2:a och 3:e ryggkotan är hopväxta och genom att benen saknar nätmönster. Hanen känns igen på lätet, ett surrande ljud, och på en svag blå ton i strupsäcken.

Huden innehåller gift, som pilgiftsgrodor i naturen tar upp från sina bytesdjur. Djur som föds upp på foderdjur från kulturer är utan gift. Giftets styrka hos arten är inte undersökt, så tvätta händerna efter arbete i terrariet.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Andinobates bombetes finns bara i Colombia, i den västra och centrala Andeskedjan kring Caucadalen, framför allt i Valle del Cauca och dessutom i Risaralda, Quindío och Caldas. Fynden ligger från omkring 700 m till 2.300 m, de flesta mellan 950 och 1.800 m.

Arten är sårbar, eftersom skogen röjs för jordbruk, boskapsskötsel och skogsavverkning, och eftersom gödsel och bekämpningsmedel skadar grodorna. Den förekommer också i den internationella djurhandeln.

> **Naturlig utbredning:** Colombia.

LIVSMILJÖ

Livsmiljön är fuktig bergsskog och molnskog, men arten finns också i torr tropisk skog längs vattendrag i de lägre delarna av utbredningsområdet. Grodorna lever på skogsbotten i lövlagret och är beroende av bromelior, vars bladveck samlar regnvatten. Bromeliorna är avgörande för avkomman, och arten klarar sig också i störd skog så länge det växer bromelior. Klimatet i bergsskogen är svalt och fuktigt med dimma och täta regn.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Andinobates bombetes*. Den bygger på livsmiljön, en sval och mycket fuktig bergsskog med tjockt lövlager och bromelior, och på uppfödning i fångenskap i Colombia. Livslängden är lånad från de bättre kända små pilgiftsgrodorna *Ranitomeya reticulata* och *Ranitomeya variabilis*. *Andinobates opisthomelas* lever i grannbergen och har samma krav.

Ett terrarium på 45 × 50 × 60 cm passar för en grupp på upp till fem djur. Inred med ett dräneringslager av lerkulor, en botten av kokosfiber och skogsjord och ett tjockt lager vissna löv, som hålls fuktigt. Klä bak- och sidoväggar med kork eller kokosplatta, och plantera tätt med klätterväxter, mossa och bromelior som samlar vatten. Lägg också bark och platta, fuktiga gömställen på marken. Ventilation är nödvändig, för stillastående luft ger mögel; en ventilationsremsa i toppen och en lågt på sidan räcker.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Dagstemperaturen ska vara 22-25 °C, och på natten får den gärna sjunka till 18-21 °C som i bergsskogen. Håll temperaturen under 27 °C. Placera terrariet utan direkt sol, använd belysning som inte värmer och se till att ventilationen är god; en fläkt i rummet hjälper på varma sommardagar. Uppvärmning behövs sällan i en uppvärmd bostad. Arten har ingen vinterdvala.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 80-100 % och aldrig under 70 %. Spraya två gånger om dagen, morgon och eftermiddag, eller använd ett dimsystem eller regnsystem med osmosvatten eller regnvatten. Överskottsvatten ska kunna rinna av genom dräneringslagret, så att botten är fuktig men aldrig vattenfylld. Ytan får torka lätt mellan sprayningarna, och bladen ska vara blöta så att grodorna kan dricka dropparna. Är luften för torr gömmer sig grodorna, och huden blir matt.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Det behövs ingen vattenskål; grodorna dricker droppar från växter och sprayvatten. Till grodynglen används bromelior med vatten i bladvecken eller små plastbägare med 2-3 cm vatten. Använd osmosvatten, regnvatten eller avklorerat kranvatten, och byt vattnet i bägarna när det blir grumligt. Undvik tvål, rengöringsmedel och klorhaltigt vatten, för amfibier tar upp ämnen genom huden.

LJUS OCH UVB

Ljuset är först och främst till för växterna: växtljus i 10-12 timmar om dagen ger dygnsrytm och tillväxt. UVB är knappast nödvändigt, men en svag UVB-ljuskälla (zon 1) över en del av terrariet skadar inte när det finns skugga under växterna. Ljuset får inte värma, för värme från lampor är den vanligaste orsaken till för höga temperaturer.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Fodret är små leddjur: hoppstjärtar, små bananflugor (*Drosophila melanogaster*), små gråsuggor och nykläckta syrsor. Nymetamorfoserade ungar tar bara hoppstjärtar. Utfodra varje dag eller varannan dag med det grodorna äter på en timme, och damma foderdjuren lätt med kalk och vitaminer 2-3 gånger i veckan. Håll egna kulturer av hoppstjärtar och bananflugor, så att det alltid finns foder.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Andinobates bombetes är dagaktiv och håller sig lågt i terrariet, i lövlagret och vid bromeliorna. Hanarna kallar framför allt på morgonen. Flest ägg och bäst befruktning får man med fler honor än hanar, till exempel två hanar och tre honor. Grodorna är skygga, och många gömställen gör dem tryggare och därmed mer synliga. De bör inte hanteras, eftersom huden är känslig; vid rengöring flyttas de med en liten bägare.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen känns igen på lätet och på den svagt blå strupsäcken, och honan är något större. Varje djur har sitt eget mönster på undersidan, så djuren kan skiljas åt. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Ett par hittar man enklast genom att hålla en liten grupp och följa de djur som kallar och parar sig.

PARNING

Hanen kallar och väljer äggläggningsplatsen. Hur befruktningen går till är inte säkert: hanen avsätter möjligen sperman på platsen innan honan lägger äggen. Honan lägger ungefär var tredje vecka, men intervallet varierar mycket. Vad som utlöser parningen är inte dokumenterat.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 1-2 ägg åt gången, oftast bara ett, och äggen är omkring 4 mm i diameter. De läggs helst på fuktig skogsjord, mer sällan på bark eller i vissna löv, och inte i filmburkar eller plaströr. Äggen är svåra att hitta, så en låg skål med fuktig skogsjord gör det lättare att hålla uppsikt över dem. Ungefär två av tre ägg är befruktade. Hanen besöker äggen och bär grodynglen på ryggen till vatten i bromelior.

Grodynglen lever av fina partiklar, små insekter, hjuldjur och alger i vattnet och tar också mygglarver. De kan födas upp enskilt i bägare med 2-3 cm vatten vid rumstemperatur och växer snabbast på fiskfoder i flingor, givet i mycket små mängder så att vattnet inte blir grumligt.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 16-24 dagar, och grodynglen metamorfoserar efter 108-112 dagar på fiskfoder i flingor. Annat foder kan förlänga larvtiden till 150-190 dagar. Hela utvecklingen från ägg till groda tar alltså omkring 130 dagar. När frambenen kommer fram sänks vattennivån till högst grodynglets höjd, och en bark- eller bladkant läggs dit så att den lilla grodan lätt tar sig upp på land.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade ungarna mäter omkring 12 mm. Placera dem i en liten, fuktig låda med fuktigt hushållspapper, en bit bark och ett fuktigt gömställe, och spraya två gånger om dagen. De första två veckorna tar de bara hoppstjärtar, därefter också de minsta bananflugorna och nykläckta syrsor. Damma fodret med kalk och vitaminer, och flytta dem till ett större terrarium när de äter bra och har vuxit till sig.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska fel hos små pilgiftsgrodor från svalt klimat:

- Värme över 27 °C ger stress och minskad aptit och kan i värsta fall döda grodorna.
- För torr eller stillastående luft ger matt hud, svampinfektioner och viktnedgång.
- Foder utan kalk och vitaminer ger svaga ben, särskilt hos honor som lägger ägg.
- Inälvsparasiter är vanliga hos vildfångade djur; en veterinär med kunskap om amfibier kan undersöka ett träckprov.

En frisk groda har len, färgstark hud och en rund mage. Sjuka djur isoleras i en fuktig låda, och en veterinär med kunskap om amfibier kontaktas snabbt.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.